

BASIN BİLDİRİSİ

COĞRAFI İŞARET TESCİLLERİNDE İKİ UÇ NOKTA, İKİ RİSK

Coğrafi İşaretler üretici ve tüketiciyi haksız rekabete karşı koruyan, tüketicileri ürünün kökeni ve kalitesi konusunda bilgilendiren, istihdam ve gelir yaratarak sürdürülebilir kırsal kalkınmayı sağlayan, kırsal nüfusu yerinde tutan, doğal kaynakları, çevreyi ve tarımsal üretimin çeşitliliğini koruyan ve turizmi geliştiren resmi kalite işaretleridir. Türkiye sahip olduğu olağanüstü zengin Coğrafi İşaret potansiyeli ile bu alanda kendisine çok önemli ekonomik, sosyal ve kültürel kazanımlar sağlayabilecek ender ülkelerden birisidir.

Ülkemizde 1995 yılında 555 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile başlayan Coğrafi İşaret uygulamaları 10 Ocak 2017 tarihinde yürürlüğe giren 6769 sayılı “Sınai Mülkiyet Yasası” ile yeni bir döneme girmiş bulunmaktadır.

Bilindiği gibi bir Coğrafi İşaret sistemi tescil, yönetim ve denetimden oluşan bir bütünden oluşmakta ilk adımı olan tescil ile hukuki koruma elde edilmekte, sistemin işlerliği ancak etkin bir yönetim ve denetim ile sağlanabilmektedir.

Türkiye’de ilk tescillerin verildiği 1996 yılından, 2017 yılı başına kadar Türk Patent Enstitüsü’nce 200 civarında ürünün tescili gerçekleştirilmiştir. Yılda ortalama 10 Coğrafi İşaret tescilinin yapıldığı bu dönemde 555 sayılı “Coğrafi İşaretlerin Korunmasına dair KHK”deki önemli eksiklikler nedeniyle ne Coğrafi İşaretler yönetiminde ve ne de Coğrafi İşaretler denetiminde hiçbir ilerleme kaydedilememiş, Türk Patent Enstitüsü’nün bütün çabalarına rağmen konu ile ilgili hazırlanan ve Parlamento’ya sunulan iki kanun tasarısı da seçimler nedeniyle yasalaşma olanağı bulamayarak kadük olmuştur.

Coğrafi İşaretlerle ilgili uygulamaların daha çok tescillerle sınırlı kaldığı kaybedilmiş bu 20 yıldan sonra 10 Ocak 2017 tarihinde yürürlüğe giren “Sınai Mülkiyet Yasası” ülkemizde konu ile ilgili yeni bir dönemi başlatmıştır. Nitekim 5 kitapçıktan oluşan kanunun ikinci kitapçığı Coğrafi İşaretlerle ilgili olup “Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı” başlığını taşımaktadır. Sözü edilen yasal düzenleme bazı eksikliklerine rağmen tescil süre ve maliyetlerinin azaltılması, logo kullanımına geçiş, eski tescillerde revizyon olanağı, denetimlerin bir yıla indirilmesi ve en önemlisi yeni ismiyle “Türk Patent ve Marka Kurumu” bünyesinde bir “Coğrafi İşaretler Dairesi”nin kurulması gibi önemli yenilik ve değişiklikler getirmektedir.

Tescil başvurularında ülkemiz halen bir ölçüde bu yeni düzenlemelerden ve büyük ölçüde de Sayın Cumhurbaşkanımızın 2015 ve 2016 yılları “Patent Ödülleri” törenlerindeki konuşmalarından kaynaklanan büyük bir patlamayı yaşamaktadır. Hatırlanacağı üzere Coğrafi İşaretlerle ilgili ödüllerin takdimi sırasında Sayın Cumhurbaşkanı başta vilayet ve

belediyeler olmak üzere tüm sivil toplum örgütleri ve kamuoyuna yerel ürünlere sahip çıkılması ve bunlara tescil alınması konusunda çağrıda bulunmuştu.

Tescil başvurularındaki bu sıçramayı tescillenen ürün sayısında yaşanan baş döndürücü artışlar izlemiştir. Tescillerin artması şüphesiz hepimiz için çok sevindirici bir olaydır. Ancak bunun popülizme konu edilmemesi gerekir. Görünen o ki Türk Patent ve Marka Kurumu 2017 yılı için hedeflediği 100 tescile ulaşarak tescillenen Coğrafi İşaret sayısını 300'e çıkarmak konusunda büyük çaba harcamaktadır. Kurumun, belirsizliğin yoğun olduğu bir konuda böyle bir hedefi amaçlaması ve politikasını ona göre belirlemesi son derece sakıncalı olup, örnekleri daha önce görülen ve farklı açılardan tartışmaya konu olan bazı Coğrafi İşaretler gibi yeni örnekler üretme potansiyeli yüksek olacaktır. 28 ülkeli Avrupa Birliği'nde 2017 yılı içinde tescillenen Coğrafi İşaret sayısı sadece 35 olduğu halde Türkiye'de bu sayı halen 69 olup yıl sonunda 100'e ! ulaşacaktır. Sadece 1-19 Aralık arası, yani 19 günde gerçekleştirilen tescil sayısı 30 olup, bu tek başına AB bir yıllık tescil sayısının %86'sını oluşturmaktadır. Tescilleri yeni yapılan Coğrafi İşaretlerimiz arasında 4-5 yıldır bekleyenler olduğu gibi başvuruları sadece 4-5 ay önce yapmış olanları da bulunmaktadır. Tesciller öylesine hızlı yapılmaktadır ki bazı ürünlerin ilanlarının başvurularını takip eden ilk 10 gün içinde yapıldığı görülmektedir.

Ne son 20 yılda olduğu gibi yılda ortalama yaklaşık 10 tescil verilmesinin, ne de son 2 ayda olduğu gibi günde ortalama yaklaşık 2 tescil verilmesinin doğru olduğu inancındayız. Bu ortalamalar Türk Patent ve Marka Kurumu'nun bu konuda bir uçtan diğer uca doğru keskin bir dönüş yaptığını göstermektedir. Her iki uç noktanın doğurduğu iki ortak risk bulunmaktadır. Birincisi, konunun yeterince önemsenmemesi ve ciddiyetle ele alınmaması; ikincisi ise Coğrafi İşaretlerin beklenen sonuçları yaratmasına zemin hazırlayan denetim ve yönetim konularının hala daha arka plana atılmasıdır.

Bu uygulamalar bir yerlere hoş görünmek ve konu ile ilgili bir şeyler yapıyormuş gibi olmak adına Coğrafi İşaretlerin popülizme kurban edildiği endişesini yaratmaktadır. Yapılması gereken, duvarlara asılan tescil belgelerinin sayısını arttırmaktan çok sistemin içinin doldurulması konusunda çaba harcamaktır.

Kamuoyuna saygıyla arz olunur.

20 Aralık 2017

Yöresel Ürünler ve Coğrafi İşaretler Türkiye Araştırma Ağı
YÜciTA